

skog konzularnog činovnika Carla Galija u Trstu te o odnosu Hrvata, jadranskom pitanju i Francuske u razdoblju 1914.-1915. godine. Nekoliko je značajnijih Šepićevih radova posvećeno ulozi i važnosti Londonskog ugovora za ove (jadranske) hrvatske krajeve. Dragovan Šepić posebne je radove posvetio odnosu Slovenaca i jadranskog pitanja u vrijeme Prvog svjetskog rata, srpskoj vladi, jugoslavenskom odboru i pitanju kompromisne granice s Italijom te jadranskoj dilemi talijanske politike 1917. godine, koja je po prvi puta nakon ulaska u rat bila ozbiljnije suočena s pitanjem treba li mijenjati svoj negativni stav prema jugoslavenskom ujedinjenju i pristati na kompromis u jadranskom pitanju. Rad odbora Narodnog vijeća u Puli i ostaloj Istri u danima prevrata i talijanske okupacije te Istru uoči Konferencije mira vrlo detaljno je prikazao u zasebnim radovima. A svakako zanimljiv rad Dragovana Šepića je i Bužeština 1918. godine, gdje prikazuje prilike svog rodnog kraja u danima završetka Prvog svjetskog rata.

Prof. P. Strčić pripremio je i vrlo detaljnu bibliografiju Dragovana Šepića. Ona je kronološki navedena, od prvog poznatog objavljenog izdanja 1926. godine još za njegovih školskih dana, pa do zadnjeg objavljenog rada, uvodnog slova u djelu Hrvatski istarski trolist 1996. godine. Donesen je i izbor iz literature o tom izvarednom istarskom povjesničaru. Sadržaj knjige nadopunjuju i iscrpna kazala osoba i autora te zemljopisno-povijesnih mjesta, pa ona time postaje i koristan priručnik.

Pokretanje biblioteke "Izabrana djela istarskih akademika" predstavlja hvalevrijedan projekt. Odabir naslova, *Dragovan Šepić, hrvatski pokret u Istri u XIX. stoljeću i na početku XX. stoljeća*, kao prvog u nizu - smatramo opravdanim. Izabrana djela Dragovana Šepića, daju svjedočanstvo o životu, ali i bogatom znanstvenom radu toga istaknutog istarskog akademika te predstavljaju dragocjen doprinos hrvatskoj historiografiji.

Andrea Roknić

**ŽELJKO BARTULOVIĆ,
SUŠAK 1919.-1947.,
ADAMIĆ; DRŽAVNI ARHIV RIJEKA;
PRAVNI FAKULTET SVEUČILIŠTA U RIJECI,
2004.**

U izdanju Pravnog fakulteta u Rijeci, Državnog arhiva u Rijeci te izdavačke kuće Adamić d.o.o Rijeka, objavljena je knjiga impresivnih dimenzija dr. sc. Željka Bartulovića, Sušak 1919.-1947. Kao rezultat dugogodišnjeg sustavnog istraživanja izvorne građe, taj doktorski rad autora predstavlja dragocjen prilog povijesti Sušaka, ali i najnoviji doprinos hrvatskoj historiografiji o tome primorskome gradu. Naime, posljednje izdanje o povijesti Rijeke, dakle i Sušaka kao njezina današnjega sastavnog dijela, objavljeno je prije šesnaest godina. Stoga govoriti znanstveno i stručno o pravнополитичкој povijesti danas nepostojećeg grada Sušaka predstavlja nastojanje da se povrati iz zaborava njegov identitet i značenje.

Kako i sam autor u predgovoru (str. 5-6) ukratko pojašnjava i daje uvodne napomene, rad govori opsežno i sadržajno o državno-pravnom položaju Sušaka od njegova uzdizanja na razinu gradske općine 1919. do ujedinjenja s Rijekom u jedinstvenu gradsku općinu 1947. godine.

U uvodnom dijelu autor vrlo sadržajno donosi kratku povijest područja na kojem se razvio Sušak (str. 7-36).

Središnji dio rada podijeljen je u tri cjeline. U prvoj autor obrađuje razdoblje sušačke povijesti od 1919. do 1941. (str. 39-222). Ta, najopsežnija cjelina proučava međunarodna pitanja i probleme vezane za razgraničenje s Italijom do 1941. Autor tu govori o uključivanju Sušaka u Državu SHS, o razdoblju talijanske okupacije 1918.-1923., Pariškoj mirovnoj konferenciji, Rapallskom i Rimskim ugovorima te Nettunskoj konvenciji. U ovoj cjelini analizira i izbore za sve razine vlasti (Narodna i Oblasna skupština, Gradsko zastupstvo) te govori o radu političkih stranaka i Gradskog zastup-

stva, a donosi i pravne akte vezane uz rad gradske općine. U posljednjem dijelu ove cjeline prikazana su neka pravno-gospodarska pitanja vezana za međuratnu prošlost Sušaka. Druga cjelina obrađuje sušačku povijest u vrijeme II. svjetskog rata, 1941.-1945. (str. 225-292). Autor ovdje vrlo sadržajno analizira zbivanja vezana uz Travanjski rat 1941., govori o organizaciji vlasti te političkoj koncepciji u ratnom razdoblju, s posebnim naglaskom na organizaciju vlasti talijanske uprave do 1943., a kasnije njemačke do kraja ratnih zbivanja. Autor govori i o priključivanju Sušaka NDH, a obrađuje i razvoj NOP i njegovih ustanova vlasti (NOO). U ovoj cjelini donijet je i pregled političkih stajališta KPJ, saveznika, izbjegličke vlade, ali i građanskih političkih struja na Sušaku u vrijeme ratnih godina. U trećoj cjelini autor obrađuje sušačku povijest od 1945., pa do ujedinjenja s Rijekom u jedinstvenu gradsku općinu 1947. (str. 295-326). Prikazan je rad Gradskog NO, izbori za sve razine vlasti (Ustavotvorna skupština, Ustavotvorni sabor, GNO i NO) te akt o spajanju narodnih odbora Rijeke i Sušaka.

Zaključak (str. 327-343) donosi kratki pregled vrlo pomno i svestrano obrađene tematike o državopravnom položaju Sušaka u razdoblju od 1919. do 1947. godine. Taj isti, objavljen je na slijedećim stranicama knjige na talijanskom, njemačkom i engleskom jeziku.

Važno je napomenuti da autor koristi bogati znanstveni aparat. Knjiga sadrži čak 2609 bilježaka, što ukazuje na stručnost, ozbiljnost i uloženi trud. U ovo djelo, enciklopedijskog formata ugrađen je i zanimljiv izbor arhivskog gradiva. Knjiga je bogato opremljena ilustracijama, a zanimljiva je i vrlo detaljna bibliografija, popis knjiga, članaka, propisa, arhivske građe i tiska koji govore o Sušaku u razdoblju 1919.-1947. Sadržaj knjige nadopunjuju i iscrpna kazala kratica, autora, osoba, zemljopisno-povijesnih pojmova i priloga, pa ona postaju i koristan priručnik.

To suvremeno koncipirano djelo dr. sc. Željka Bartulovića, temeljeno uglavnom na arhivskom gradivu gradske općine Sušak iz Državnog arhiva u Rijeci, te obradi tiska Sveučilišne i Gradske knjižnice u Rijeci, predstavlja znatan doprinos hrvatskoj historiografiji, ali i daje poticaj za nove znanstvene rasprave i nova istraživanja problematike i prošlosti Kvarnerskog primorja.

Andrea Roknić

**KOSTA NIKOLIĆ, STRAH I NADA
U SRBIJI 1941-1944.
SVAKODNEVNI ŽIVOT POD
OKUPACIJOM**

BIBL. JASON, SV. 4., IZD. ZAVODA ZA
UDŽBENIKE I NASTAVNA SREDSTVA,
BEOGRAD, 2002.

Mnogo me je iznenadila ova knjiga koja očito ima tendenciju da bude i udžbenik za povijest Srbije tijekom Drugog svjetskog rata. Koristeći najnovije knjige i radove koje su obrađivale pojedine segmente Srbije tijekom Drugog svjetskog rata dr. Kosta Nikolić, suradnik Instituta za savremenu istoriju i urednik časopisa *Istorija u XX veku* objavio je djelo vrijedno spomena i pažnje i u Hrvatskoj. Kada se pročita ovo djelo onda se mora doći do zaključka da je seljaštvo kao dominantna snaga u jednoj i u drugoj zemlji izvučeno iz svoje pasivnosti snagom komunističkih koji su upotrijebili boljševističke metode i okrenuli povijest prema svojoj pobjedi. Pri tome Nikolić je ugradio u ovu knjigu život, strahove i nade običnih ljudi u Srbiji i obrazložio njihovo ponašanje tijekom rata bez obzira da li su živjeli na selu ili gradu.

Knjiga je podijeljena u sedam poglavlja. U prvom se govori o snazi religije koja je najpresudnije uticala na državno formiranje srpskog naroda, pri čemu je kult predaka i svetosavlje zadržalo neprimjerene romantičarske razmjere i u prvoj polovici dvadesetog stoljeća, što je bilo u raskoraku s

H I S T O R I J S K I
Z B O R N I K

GODINA LVI-LVII
ZAGREB 2003.-2004.

UDK 93/99

ISSN 0351-2193

Historijski zbornik, god. LVI-LVII, str.1-259, Zagreb 2003.-2004.

Izdavač

Društvo za hrvatsku povjesnicu

Redakcijski odbor

Mirjana Gross

Ivan Kampuš

Franko Mirošević

Ivica Prlender

Tomislav Raukar

Petar Strčić

Glavni i odgovorni urednik

Ivica Prlender

Članci i rasprave iz časopisa Historijski zbornik su referirani u publikacijama:

ABC Clío

Historical Abstracts

America: History and Life

Adresa uredništva

Društvo za hrvatsku povjesnicu, Odsjek za povijest Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, 10000 Zagreb, I. Lučića 3, Hrvatska

Časopis izlazi jednom godišnje

Izdanje časopisa sufinancira Ministarstvo znanosti Republike Hrvatske

Tisak:

Horetzky